

## Om utkastet til den nye dyrevelferdsloven

Den nye dyrevelferdsloven er en enestående anledning til å sette dyrs liv og velferd på dagsordenen. Loven vil få store konsekvenser for millioner av dyr i årene framover. På hvilken måte har Landbruks- og matdepartementet gjort bruk av en slik anledning?

I omtalen av lovutkastet står det at:

Tiden er inne for en moderne lov som beskytter dyrene ut i fra faglig viten og med utgangspunkt i hva som er i dyrenes interesse.

Den faglige viten vi har om dyr i dag er svært omfattende. Vi vet at de kan føle smerte, frustrasjon, frykt, sinne, kjedsomhet - og også tilfredshet, nysgjerrighet, og glede. Vi vet at de har interesser, ønsker og behov, og at de kommuniserer disse med sine egne språk. Vi vet også at deres sosiale relasjoner er like viktige for dem som sosiale relasjoner er for mennesker. Selv ikke kultur er noe som bare er forbeholdt menneskearten. Kort sagt har vi skaffet oss så mye kunnskap om dem at vi vet at de er svært like oss selv. Mye av denne kunnskapen er imidlertid fremskaffet ved hjelp av smertefulle, eller på andre måter plagsomme eksperimenter med de dyrene man har ønsket å få kunnskap om.

**På hvilken måte får denne kunnskapen konsekvenser for lovforslaget?** Det er svært positivt at ny kunnskap om arter som blekksprut, honningbier, og tifotkreps har ført til at også de skal beskyttes av loven. Forbudet mot seksuell utnyttning av dyr og drap av dyr for underholdning gjenspeiler også en kunnskap om dyrs opplevelser. Varslingsplikten i forhold til mishandling viser at man går i retning av å ta dyrs lidelser på alvor. På den annen side er det mye som taler for at man egentlig ikke tar konsekvensene av eksisterende kunnskap. Ingen steder foreslås det å gjøre endringer i forhold til f.eks å sperre dyr inne i bur. Høner, rever, og minker kan fortsatt lovlig holdes i så små bur at de nesten ikke har plass til å bevege seg. Også ”kjæledyr” kan holdes i bur. Griser kan fortsatt stues sammen i båser. Forbudet mot å holde kuer fastbundet på bås foreslås fra regjeringshold å utsettes. Stortingsmeldingen om dyrehold og dyrevelferd (2002-2003) gir beskrivelser av dyrs fysiske og psykiske lidelser som følge av måten de holdes på i dag. Rutinemessige inngrep, stimulifattig miljø, manglende mulighet til å ha normale sosiale relasjoner er stikkord i denne sammenheng. En kan derfor si med sikkerhet at det som nå er utbredte og lovlige praksiser ikke ivaretar dyrs behov og evner, men snarere skaper mistrivsel og lidelse. Selv om lovutkastet i prinsippet krever at ”dyr skal

holdes i miljø som gir god livskvalitet”, legges det opp til *fortsatt bruk* av dyr som umulig kan tilfredsstillende et slikt krav - som f.eks industrielt husdyrhold.

**Dyr defineres fortsatt som ting**, og ikke følede vesener slik det gjøres i EUs lovverk. Hva skyldes den særegne norske motstanden mot å anerkjenne dyr som følede vesener? Man finner ingen vitenskapelig støtte for å klassifisere dyr som ting. Som lovforslaget selv viser, foregår det snarere en stadig utvidelse av antallet arter som kan føle smerte, glede, og ha ønsker og interesser.

**'Egenverdi' og 'respekt'** er sentrale begreper i lovtkastet. Begrepet 'egenverdi' har allerede vært i bruk i sentrale dokumenter som Stortingsmeldingen om dyrehold og dyrevelferd (2002-2003), men verken der eller i lovtkastet redegjøres det nærmere for hva som egentlig menes med dette. I lovtkastet står det at:

Dyr har egenverdi uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker.

Hvordan er egenverdien forenlig med de ulike formene for utnytting av dyr? Kan man både ha 'egenverdi' og 'bruksverdi' samtidig? 'Egenverdi' forplikter til å anerkjenne dyr som følede individer med egeninteresser, og innebærer at de ikke uten videre kan brukes som *midler* for alle tenkelige menneskelige formål. Dersom man virkelig mener at egenverdi er et ord som skal tas på alvor, vil man på et eller annet tidspunkt måtte begi seg ut i den etiske debatten det er en del av. Så langt har man på forskjellige måter unngått den.

Det er et uttalt formål med den nye loven at den skal fremme respekt for dyr. I tråd med dette er det også foreslått å forby drap av dyr som underholdning. Men er jakt og fiske forenlig med et slikt forbud? Her drepes jo nettopp dyrene for underholdningens og 'rekreasjonens' skyld. Samtidig som man ønsker dette nye forbudet er det underlig nok foreslått å fjerne det generelle forbudet mot framvisning dyr – i en tid hvor motstanden mot f.eks dyr i sirkus er økende. Det er også foreslått å åpne for *nye* former for utnytting som f.eks jakt på dyr i fangenskap. Burde ikke en *dyrevelferdslov* bidra til å forhindre at ”bruksområdene stadig utvides”, snarere enn å bidra til det? Det er også merkelig at en lov som skal fremme respekt for dyr for eksempel anbefaler avlivning framfor omplassering av dyr som trenger et hjem. Det legges heller ikke opp til kompetansekrav for eiere av ”kjæledyr”, noe som kunne være med på å redusere behovet for omplassering.

**Bruken av begrepet 'unødig'** i forhold til hva som kan godtas av påført lidelse, har blitt kritisert fra mange hold. Dette er både fordi det er svært upresist, og fordi det åpner for å påføre dyr lidelse – bare den er 'nødvendig'. Likevel foreslås det å videreføre denne formuleringen i den nye loven. Pelsindustrien får fortsette med lovens beskyttelse, selv om varene den produserer er unødvendige luksusartikler – og til tross for at flertallet av befolkningen mener at den er uetisk. Hvorvidt noe skal regnes som en 'unødig' påkjenning eller belastning, blir ikke minst aktuelt i forhold til eksperimentering på dyr i medisinsk forskning. Med en oppfatning om at menneskeliv skal reddes for *enhver pris*, blir det vanskelig å sette etiske grenser for hva som kan påføres av lidelse. Et svært aktuelt eksempel er Helse- og omsorgsdepartementets forslag om å tillate xenotransplantasjon i Norge. De enorme lidelsene dette utsetter de involverte dyrene for er godt dokumentert, og førte også til at Rådet for dyreetikk frarådet å gjøre dette lovlig. I lovutkastet ser det likevel ut til at det åpnes for muligheten for xenotransplantasjon i framtiden. Det er viktig å merke seg at det ikke er enighet i befolkningen i forhold til om det er etisk akseptabelt å bruke dyr i forsøk overhodet.

Hvordan ser man for seg at 'egenverdi' og 'respekt' skal omsettes i praksis i de mange situasjonene loven skal gjelde for? Er dette ord som skal tas på alvor, eller er de bare en slags etisk pynt? Lovutkastet sies å være laget på bakgrunn av "høye etiske mål for hvordan vi ønsker at dyr skal behandles i samfunnet". Likevel uttales følgende om hva som menes med dyrevelferd:

Hva som er god dyrevelferd etter loven, vil bero på en avveining mellom hensynet til dyrenes behov og opplevelser på den ene siden, og bruksinteressen i form av næring, hobby, rekreasjon m.m. på den andre.

Dette betyr at det i praksis *ikke* tas utgangspunkt i hva som er i dyrenes interesse. 'Dyrevelferd' blir ikke et fast og viktig prinsipp, men noe som må avveies i forhold til menneskers *bruksinteresser*. På hvilken måte vil en slik lov kunne styrke dyrs stilling i samfunnet?

Ingvill H. Riise

